

ӘОЖ: 37.013.46
МҒТАР: 14.25.09

<https://vestnik.oqmpu.kz/kk>

БИОЛОГИЯНЫ ОҚИТУДАҒЫ LESSON STUDY БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСЫРЫЛУЫ МЕН ТИІМДІЛІГІ

АБДУРАСУЛОВА У.А. - Магистрант, Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық Университеті, Шымкент/Қазақстан

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-6441-6668> e-mail: abdurasulova.u@mail.ru

МАМЫКОВА Р.У. - ғылыми жетекші, биология ғылымдарының кандидаты, доцент м.а., Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті «Биология» кафедрасы, Шымкент/Қазақстан

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-0085-6744> e-mail: roza.mamykova@mail.ru

ЖАППАРБЕРГЕНОВА Э.Б. - биология ғылымдарының кандидаты, доцент м.а., Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университеті, «Биология» кафедрасы, Шымкент/Қазақстан

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-0252-3767> e-mail: elmirazhaffar@mail.ru

Аңдатпа. Lesson Study – бұл жергілікті білімді дамытуға және оқытуды жақсартуға тікелей әсер ететін тәжірибеге негізделген кәсіби оқыту. Lesson Study үлгісінде, әдетте, бір сынып деңгейіндегі немесе курстағы мұғалімдер тиімді оқыту тәжірибесін іздестіру мақсатына айналатын сабақтарды бірлесіп жасау және жоспарлау үшін үнемі жиналып отырады.

Lesson Study білім беру әлеміне деген қызығушылықтың артуы ретінде аймақтағы мұғалімдерді, сарапшыларды және кәсіпқойларды сабақтарды жақсарту үшін пайдалану үшін тартты - бұл Қазақстанда да орын алады. Алғашында Жапонияда математиканы оқытуда қолданылған, енді басқа салаларда да қолданыла бастады, биология да солардың бірі. Lesson Study бейімделуі қызықты, өйткені Жапония мен Қазақстанның мәдениеті әртүрлі. Lesson Study әдетте Жапонияда және АҚШ-та қалай жүзеге асырылатыны жайында көптеп мәлімет келтірілсе, Қазақстанда қалай қолданылатыны туралы зерттеулер аз. Бұл жағдайлық зерттеу болғандықтан, ол тек мектепке бағытталған. Сұхбат және бақылау осы зерттеуде пайдаланылған құралдар болды. Әңгімелесу Lesson Study әдетте қалай жүргізілетіні туралы ақпарат алу үшін пайдаланылды және бақылау сонымен қатар зерттеушілердің қатысуы Lesson Study бағдарламасының нақты жүзеге асырылуын көру үшін пайдаланылды. Бұл мақалада Lesson Study бағдарламасын жүзеге асыру кезінде және оқыту мен оқу үдерісінде орын алған оқиғаларға үлкен назар аударылады.

Тірек сөздер: Lesson Study, білім беру, сабақ, мектеп, мұғалім іс-әрекеті.

Кіріспе. Білім – қай елде болмасын ұлтты дамытудың басты тіректерінің бірі. Бұл ақылға қонымды, өйткені ілім адамды көбірек адам болуға, шынайырақ болуға және басқаларға көбірек қамқорлық жасауға ықпалын қалыптастырады. Слаттери айтқандай, білім біздің өмір сүруіміз үшін маңызды екеніне терең сенімділік. Дегенмен, миссияның бұл түрі қиындықсыз емес. Білім - бұл жүйенің өзінде әртүрлі мәселелерді адамдар жасай алатын жүйе. Бұл адамдар белсенді түрде

тоғысқанша, жүйе кейбір мәселелерге тап болады және адамдар оның бар екендігі туралы әңгімелесуді және талқылауды тоқтатпайды - түбегейлі философиялық нәрселерден бастап техникалық-операциялық мәселелерге дейін. Көптеген білім беру мәселелері негізінен академиялық, әлеуметтік, жеке және/немесе кәсіптік тұрғыдан жақсы адам ресурстарын құру тұрғысынан жоғары бағаланған білімге қол жеткізудің ең жақсы жолын қалай табуға күш салуға бағытталған [1].

Зерттеудің мақсаты: мектеп биология курсына Lesson Study әдісін қолдану арқылы тиімділігін анықтау.

Зерттеу нысаны: педагогикалық жағдайлар педагогикалық жүйенің негізгі компоненті ретінде.

Зерттеу объекті: № 75 мектеп-гимназия, 9 «Б» сынып.

Бұл жұмыстың өзектілігі Қазақстан ұзақ уақыт бойы оқушылар емес, мұғалімге бағытталған дәстүрлі жолдар болып табылатын оқыту мен оқу процесін тәжірибеден өткізіп келеді. Мұндай оқыту мен оқу үдерісінің нәтижесі сапалы үдеріс пен оқушының үлгерімін арттыруға толықтай ықпал еткен жоқ. Сол себепті жаңартылған білім беру дәуірінде Lesson Study-ді қолдану және оның тиімділігін анықтау.

Зерттеу әдістері: Мақсатқа жету үшін зерттеудің келесі әдістері қолданылды: әдістемелік құралдарды талдау, әңгімелесу, бақылау, теориялық материалды синтездеу, дедукция, индукция, тестілеу, жалпылау және алынған нәтижелерді талдау, қорытынды жасау.

Негізгі бөлім. Талқылауды қызықтыратын ең өзекті білім беру мәселелерінің бірі оқыту мен оқу тәжірибесі мәселесін шешудің баламасы ретінде пайда болған Lesson Study болып табылады. «Lesson Study» Қазақстандағы оқыту және оқу үдерісі контекстінде жақсы және тиімді жақсартуға өзгерістер желін соғудың балама әдісі болуы мүмкін сияқты. Холлингсворт пен Оливер Lesson study Жапонияда басталған мұғалімнің оқыту үлгісі екенін айтады. Ол сабақты жоспарлау, жүзеге асыру, бағалау және нақтылаудың бірлескен процесіне қатысу үшін үнемі жиналатын мұғалімдердің шағын топтарын қамтиды [2].

Чазельс және басқа да зерттеушілер жапондық сабақты зерттеу мұғалімге үміткерлерге кәсіби оқу қоғамдастығын құруға, оқу бағдарламасы мен педагогиканы терең түсінуге және сыни бақылау, талдау және рефлексия әдеттерін дамытуға мүмкіндіктер беретінін анықтады [3]. Lesson study артықшылығы көп және маңызды болғанымен, біздің зерттеуіміз уақытпен, практикалық сабақтармен және қауымдастырылған мұғалімдердің кәсіби дамуымен байланысты іске асыру қиындықтарын анықтады. Артықшылықтары мұғалімдерге үміткерлердің оқушылардың қажеттіліктері туралы жаңа түсініктерін дамытуды, оқытудың әртүрлі стратегиялары туралы хабардарлығын арттыруды және ынтымақтастықтың маңыздылығын қамтиды. Қиындықтар негізінен уақыт мәселесіне және мұғалімдердің ынтымақтастығына кедергі келтіретін мектептің әкімшілік құрылымдарына бағытталған.

Сонымен қатар, сабақты зерттеудің жапондық үлгісі мектептерге микродеңгейдегі білім беру реформасын іс жүзінде басқаруда қолдау көрсететінін, мұғалімдерді бір-бірінен үйрену үшін біріктіретінін және мектептің оқуды ілгерілету және ортақ құндылықтарды қалыптастыру әлеуетін дамыту үшін біріктіретінін анықтады. Lesson study-ді тұрақты тәжірибе ретінде де, процесс ретінде де түсіну керек және бір сессиядан кейін мәселелер шешілмейді. Сабақты тиімді зерттеу ұзақ уақыт бойы оқушыларды оқыту мен олардың үлгерімін бақылайды. Бұл ұзақ мерзімді және үздіксіз зерттеу бағытының бір түрі, сабақты зерттеу мектеп мәдениетінің өзегіне қойылады.

Lesson study мұғалімдерге жақсарту күшіне иелік ету, сұрауға деген міндеттеме, ортақ мақсаттар және ортақ мақсатты сезіну арқылы кәсіби зерттеу қоғамдастығын дамытуға мүмкіндік береді деп мәлімдеді.

Lesson Study деп аталатын Жапонияда бірінші рет бастауыш мұғалімдер әзірлейді жапон тіліндегі кенкю жүгё. Макото Йошида кенкю джюгионы енгізген адам болып саналады. Ол алғаш рет математикада қолданылды. Жапон мұғалімдерінің Lesson Study жүйесін дамытудағы жетістігі, Америка Құрама Штаттарын қоса алғанда, кейбір басқа елдерде. АҚШ-та Lesson Study бағдарламасын 1993 жылдан бастап Жапонияда Lesson Study бойынша зерттеу жүргізіп келген Кэтрин Льюис енгізді.

Қазақстанда Lesson Study бүгінгі күннің мәселесі болып табылады, сонымен қатар әр пән бойынша оқушының жетістіктерін арттырудың баламалы үлгісі ретінде әлеуметтендіріледі. Ол оқушылардың сабақтағы жетістіктерін жақсартудың нақты стратегияларын немесе әдістерін

қамтамасыз етпеуі мүмкін, бірақ мұны оқушылардың оқудағы табысты болуына ықпал ететін факторларды зерттеу арқылы жасауға болады.

Холлингсворт пен Оливер [2] сабақты зерттеу жұмысының кілті оқушылардың күтілетін жауаптарының гипотезасын жасау, сол гипотезаларды тексеру және сабақтың дизайнын нақтылау. Топтар әдетте апта сайын немесе екі аптада бірнеше сағат бойы кездесіп, оларды жетілдіру мақсатында жыл бойына бірнеше сабаққа ғана назар аударыңыз.

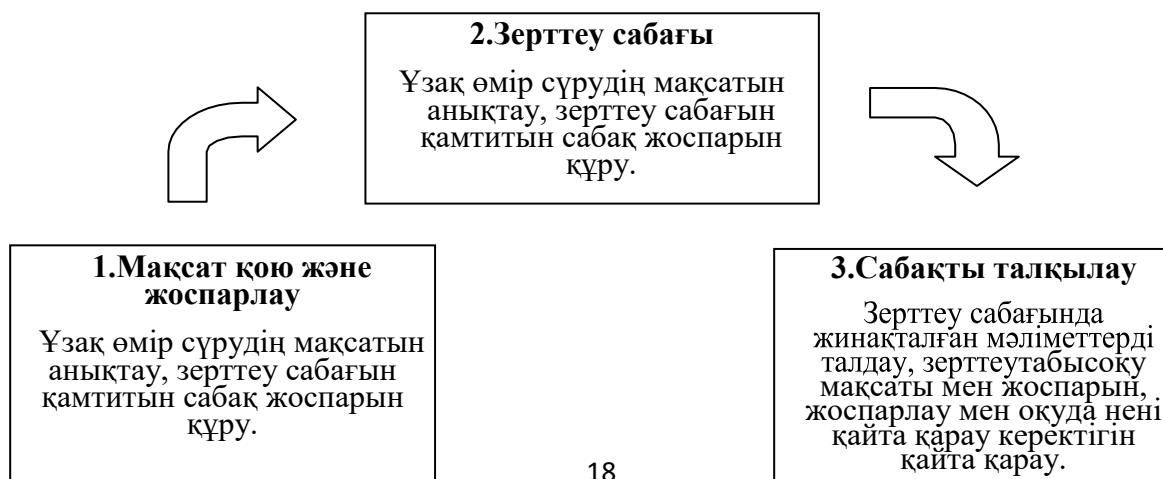
Lesson Study оқыту мен оқу үдерісіндегі стратегия немесе әдіс емес, керісінше, мұғалімдер тобының бірігіп және үздіксіз, әсіресе оқытуды жоспарлауда, орындауда, бақылауда және есеп беруде оқыту мен оқу үдерісін құру және жетілдіру әрекеті. оқу процесінің нәтижесі. Lesson Study - бұл уақытша жоба емес, бірақ Lesson Study дәлелдеріне негізделген қалпына келтіру процесі ретінде жалпы сапа менеджменті принциптерін қолданудағы бітпейтін әрекеттер. Lesson Study педагогтың бірлескен және өзара оқыту арқылы кәсіби дамуының үлгісі ретінде сипаттайды. Сонымен қатар, Кэтрин Льюис былай сипаттайды: «Lesson Study – қарапайым идея. Нұсқаулықты жақсартқыңыз келсе, неСабақтарды жоспарлау, бақылау және рефлексия жасау үшін әріптестермен бірлесіп жұмыс істеуден гөрі айқынырақ болуы мүмкін бе? Қарапайым идея болғанымен, Lesson Study бірлескен мақсат қоюмен, оқушылардың оқуы туралы мұқият деректерді жинаумен және қиын мәселелерді нәтижелі талқылауға мүмкіндік беретін хаттамалармен қамтамасыз етілген күрделі процесс» [4].

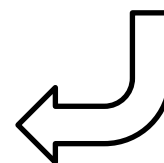
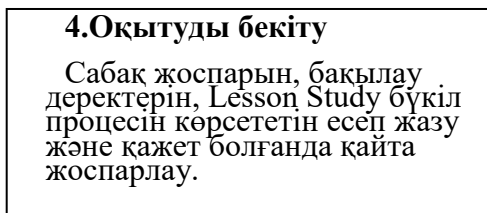
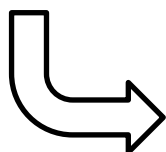
Lesson Study-дің негізгі философиясы «сыныптағы тиімді тәжірибенің дәлелі тек сабақта ғана дәлелденеді». Сол себепті Lesson Study-ді сыныпқа қолдану негізделген. Оқыту процесінде жоспарланған сабақты жүзеге асырудағы бақылау оқу мен оқытудың табыстылығының негізгі бөлігіне айналады. Бұл жұмыстың келесі бөлімінде Lesson Study кезеңдері талқыланады және ол философияға негізделген [5].

Lesson Study кезеңдері. Жоғарыда айтылғандай, Lesson Study сабақты оқытын немесе зерттейтін мұғалімдер тобын қамтиды. Сантьяса [6] Lesson Study жүргізудің төрт кезеңін ұсынады, олар: 1) Мақсат қою және жоспарлау, 2) Зерттеу сабағы, 3) Сабақты талқылау және 4) Оқытуды бекіту. Сонымен қатар, Кербин және Копп [7] алты қадамды ұсынады, онда Lesson Study негізі Сантьясамен бірдей. Кербин және Копп Lesson Study жүргізудің келесі қадамдарын көрсетеді:

1. Топты құру: мұғалімдік қызығушылықтары ұқсас 3-6 адам анықталады.
2. Оқушылардың оқу мақсаттарын дамыту: Топмүшелер оқушылардың сабақ нәтижесінде нені үйренгісі келетінін талқылайды.
3. Зерттеу сабағын жоспарлау: Мұғалімдер оқушылардың қалай жауап беретінін болжа отырып, оқу мақсаттарына жету үшін сабақты құрастырады.
4. Оқушылардың білімінің дәлелдемелерін жинау: Бір топ мүшесі сабақты оқытады, ал басқалары бақылайды, оқушылардың оқуының дәлелдерін жинайды.
5. Оқытудың дәлелдемелерін талдау: Топ нәтижелерді талқылайды және оқу мақсаттарына жетудегі жетістіктерді бағалайды.
6. Процесті қайталау: Топ қажет болған жағдайда 2-5 қадамдарды қайталай отырып, сабақты қайталайды және қорытындыларымен бөліседі.

Льюис Lesson Study бірлескен жұмыстармен, оқушылардың іс-әрекеттері мен мінез-құлықтары туралы деректер жинаудың дәлдігімен және ағымдағы мәселелер бойынша одан әрі өнімді талқылауға мүмкіндік беретін келісімдермен қамтамасыз етілген күрделі процесс екенін айтады. Жоғарыда айтылғандай, Lesson Study - бұл білім беруде практикалық мәні бар циклдік үздіксіз әрекет. Мұндай циклды 1-суреттегідей бейнелеуге болады.

1-сурет: Lesson Study Cycle (Сантьяса, 2009)

Lesson Study процесінің бөлігі ретінде сабақ құрастырылады, содан кейін бір мұғалім сабақты оқытады, ал топтың басқа мүшелері бақылайды. Содан кейін сабақты топтың басқа мүшелері бірлесіп қайталайды және оқытады. Бұл процесс мұғалімнің құзыреттілігі мен тиімділігін арттыратын сипаттамалар мен белсенді тәжірибелерді қамтамасыз етеді [8]. Lesson Study барысында мұғалімдердің жаңа оқу жоспарларын сынап көру және оқытуды нақтылау және қайта калибрлеу мүмкіндігі бар, өйткені тиімді тәжірибелер нақты сабақтарда анықталып, жалпыланады. Lesson Study өз идеяларынан бастау арқылы мұғалімдерді сынға, оқуға және оқу репертуарын кеңейтуге ашады. Оқытуды көпшілікке және ынтымақтастыққа айналдыра отырып, мұғалімдер өз тәжірибесінен, басқалардан, және зерттеулерден — өздері де, осы саладағы зерттеулері де. Кәсіби дамудың бұл әдісі мұғалімдердің педагогикалық және мазмұндық білімдеріне әсер етеді және оларға нұсқаулық шешімдерін қабылдаушы ретінде күш береді [9].

Қатысушылар мұғалімдерге әріптестерінің кері байланысын жеке бағалау ретінде емес, оқытуды жақсарту мүмкіндігі ретінде қабылдауға мүмкіндік беретін қауіп төндірмейтін атмосфераны құруға тырысады [10].

Мұғалімдердің бірлескен жұмысы сабаққа қатысу мәдениетін қалыптастырады, өйткені мұғалімдер тәжірибе, өз құрбыларынан және олармен бірге үйрену мәселелерін қарастырады. Әріптестермен жұмыс істеу ұжымдық білімді пайдалану мен құруға көмектеседі. Аннотацияланған сабақтар сияқты Lesson Study өнімдері маңызды болғанымен, Lesson Study процесі мұғалімнің өзгеруіне де қолдау көрсетеді.

Мектепті реформалау құралы ретінде Lesson Study жергілікті контекстке бейімделген жаңа білімді қалыптастырады және биологиян үйренушілерге арналған нұсқаулықты қоса алғанда, оқытуды жақсартады. Жақында жүргізілген зерттеулер Lesson Study оқытуды in situ зерттеуді бірінші орынға қою арқылы сарапшылар қауымдастығын құрады деп болжайды, мұғалімнің оқуы табиғи нәтиже ретінде. Кәсіби оқытуды сынып деңгейінде орналастыру арқылы Lesson Study мектеп, оқушы және оқыту контексттерін түсінуді жақсартады және тұрақты өзгерістерге мүмкіндік береді .

Lesson Study сияқты кәсіби дамудың бейімді нысандарымен байланысты зерттеулер кешені дамып жатқанымен, мұғалімдердің мектепте оқытудың мұғалімдерге, оқытуға және оқушылардың оқуына әсерін жақсырақ түсіну қажет мұғалімдерді қолдаудың қандай түрлері көбірек маңызды екенін анықтау үшін мектеп реформасының күш-жігерінің бөлігі ретінде кәсіби даму бойынша қосымша зерттеулер жүргізуге шақырды. Дәлірек айтқанда, Дэйли (2009) және Стиллман (2011) санкциядағы мектептерді қолдайтын жағдайларды зерттеуге шақырды. Десимоне (2009) салада прогреске жету үшін мұғалімнің білімін, бақыланатын тәжірибесін және оқушылардың нәтижелерін өлшеуді қамтитын аралас әдістерді қолданудың күшті мысалын ұсынады. Ағымдағы зерттеу осы қоңырауларға жауап береді.

Льюистің Lesson Study бойынша кезеңдерін айта отырып, үш кезең болуы керек. Біріншіден, Lesson Study әдетте Lesson Study жүргізу үшін топ құрудан басталады. Содан кейін бұл топ Lesson Study әрекетінде шешуге болатын мәселені талқылайды. Олар бірігіп сабақ жоспарын дайындайды. Олар мұғалім әрекетін мұқият жоспарлау арқылы мәселені шешуге тырысады. Келесі қадам - топ мүшесі, содан кейін басқа мүшелер сыныптағы оқыту және оқу үдерісі кезінде не болып жатқанын бақылаған кезде әрекетті орындайтын үлгі мұғалім болады.

Сабақ жоспарын тексергеннен кейін топ қайтадан жиналып, қорытындыларды талқылайды. Олар жоспардың күшті және әлсіз жақтарын талдайды. Оқыту мен оқу үдерісі талқылаудың негізгі бағыты болып табылады. Үлгі мұғалім жоспарды орындау барысында кездесетін қиындықтарды айтып береді. Қорытынды кезең - бүкіл процестің рефлексиясы және Lesson Study туралы есеп беру. Lesson Study-дің осы қадамдарының барлығы осы бақыланатын мектепте Lesson Study-ді жүзеге асыруда көрсетілмеген.

Бақылау және сұхбат нәтижесінде зерттеушілер бұл мектептегі Lesson Study біз алдыңғы бөлімде талқылағанымыздан біршама ерекшеленетінін анықтады. Бірінші ерекшелік – қандай

«ОҚМПУ ХАБАРШЫСЫ - ВЕСТНИК ЮКГПУ», № 3 (33), 2022 ж.
сабақты оқу керектігін дайындауда «арнайы топ» болмаған. Бұл әдеттегі сабақ кестесі ғана болатын. Жоспарды және оқу-тәрбие іс-әрекетінде қажеттінің барлығын мұғалім өзі дайындайды.

Сонымен, мұғалім жоспарлаушы және үлгі ретінде әрекет етеді. Мұндай жағдайда Lesson Study мақсаты - мүмкіндігінше көп дайындықты алу оқушылардың оқуы – қол жеткізу мүмкін емес. Бұл кезең Lesson Study мүмкіндіктерінің бірі болуы керек. Бірлесіп жұмыс істеу арқылы мұғалімдер тобы бай және жақсы дайындықты қамтамасыз ете алады.

Екіншіден, Lesson Study-ге үш бақылаушы, оқытушы үйлестіруші және зерттеушілер қатысты. Тек үш бақылаушының болуының себебі, басқа мұғалімдердің өз сабақтарымен айналысуы немесе жауапты болуы.

Бұл зерттеушілердің Lesson Study туралы түсінетінінен біршама ерекшеленеді. Шындығында, Lesson Study-де мектеп директоры, сондай-ақ мектептен тыс сарапшы(лар) сияқты бақылаушылар көбірек болуы керек. Бақылаушылар неғұрлым көп болса, Lesson Study-тен соғұрлым көбірек түсініктер алынады. Дегенмен, сілтеме тек үш кезеңді орындауға арналған болса, бұл өте маңызды емес.

Соңғы кезең рефлексия кезеңі болды. Оқыту мен оқу процесінің соңында мұғалім мен бақылаушылар жоспардың орындалу нәтижесін талқылайды, қолданылған жоспардың күшті және әлсіз жақтары туралы айтады. Рефлексия кезеңі шағын әңгіме түрінде өтті; конференцияда емес. Бөлінген уақыт үзіліс уақытында орындалғалы бері шамамен 15 минут болды. Бұл уақыт шектеулі болғандықтан тиімді жұмыс істемейтін сияқты.

Мұғалім жоспарды пайдалана отырып, сабақ беру тәжірибесін айта бастады, содан кейін мұғалімнің үйлестірушісі жалғастырды. Олардың талқылауында жоспарды жүзеге асырудағы қиындықтар мен қателіктер басты назарда болды. Екінші жағынан, біз бақылаушылар ретінде осы жоспарды пайдалана отырып оқытудың күшті жақтары мен артықшылықтарына көбірек назар аудардық. Орындалған жоспар арқылы мұғалімдердің оқытудың күшті және әлсіз жақтары талқыланды.

Қолданылған жоспардың күшті және әлсіз жақтарына сәйкес, біз бақылаған Lesson Study өзінің нақты «нұсқасымен» біршама ерекшеленетінін тағы да ескеруіміз керек. Бұл біздің байқауымызға әсер етті, оқыту мен оқу процесінің өзі өз контекстін «арасына» қояды; нақты Lesson Study және бейімделген ортасында. Оқыту мен оқу үдерісіне қатысты біздің бақылау нәтижесі, соның ішінде осындай оқыту моделінің күшті және әлсіз жақтары төменде келтірілген.

Сабақ жоспары мен оның орындалуының өзара байланысы. Бұл бөлімде біз сабақ жоспарының шын мәнінде жақсы және тамаша жоспары бар екенін байқадық. Дегенмен, бұрын айтылғандай, бұл сабақ жоспарын нақты Lesson Study-де күткендей топ бірлесіп құрастырмаған, мұғалім құрастырған. Тәжірибеде де, жазбаша түрде де сабақта оқыту үрдісі қарастырылмады. Бұл оқытудың бүкіл процесі білімнің тікелей берілуін қамтамасыз етпегенін білдіреді, ал тақырып шын мәнінде «Оқу процедурасы» туралы болды. Мұғалім сыныптағы оқуды тек оқылған мәтіннен алынған «ойын» арқылы ұйымдастырды оқушылар арқылы. Бұл оқушылардың нұсқауды шынымен түсінбеуіне әкелді, өйткені мұғалім де оқушыларды басынан бастап жақсы басқара алмаған сияқты.

Оқыту және оқу процесі. Шындығында, оқыту және оқыту терминін интерактивті процесс ретінде көрсететін болсақ мұғалім мен оқушылар арасында «алу» және «беру» үрдісі тікелей тұспалданады, сондықтан оқыту мен оқу процесінің мұндай түрі түзу болған жоқ. Бұл іске асырылатын модельдің әлсіздігі, өйткені әрбір оқыту мен оқу процесінде білімді беру бірінші мақсатқа қойылуы мүмкін, тіпті дағдылар үшін де. Байқағанымыздай, нұсқаулардың барлығы дерлік «ойында» пішімделген, ал ойынның өзі барлық сынып нұсқаулары үшін емес, тек триггер ретінде қойылуы керек.

Дегенмен, оқытудың бұл моделінің күші де болды, яғни ойынды барлық нұсқауларда дерлік ойнау арқылы оқушыларды сыныптағы іс-шараларға қатысуға ынталандырды/жігерлендірді. Кем дегенде, оқушылар биологияны үйренуде өздерін еркін сезінді, өйткені оларға ойын қатты ұнады.

Анкерлік диаграммалар. Алғашқы жоспарлау кездесулерінде мен мұғалімдерді сабақтарына тірек диаграммаларды енгізуге шақырдым. Мұндай кестелер сыныптың ой-өрісін сақтау үшін оқу тәжірибесі кезінде құрастырылады және кейінірек сабақта және жеке жұмыс кезінде сілтеме жасалады. Мұғалімдер бастапқыда өз мақсаттарын білмесе де, Lesson Study барысында олар бұл құралдың тиімділігіне түсініктеме беріп, оны оқуда қолдануды өздері бастады.

Мұғалімдердің оқу тәжірибесіндегі өзгерістер. Оқушылардың жетістіктерінің сандық

өлшемдерін талдаумен қатар, оқыту тәжірибесіндегі өзгерістерді де, мұғалімдердің тиімділігі мен ынтымақтастығындағы өзгерістерді де қарастыру үшін сапалы деректер талданды. Lesson Study кездесулері мен бақылаулар деректерінің сапалы талдауы мұғалімдердің оқыту тәжірибесі жоғары нәтиже беретін стратегияларды енгізу үшін өзгергенін көрсетті. Осы зерттеуге қатысқан төрт мұғалімнен әртүрлі деректер жиналды және олармен бірге жасалды. Бөлім және сабақ жоспарлары, тірек диаграммалары және студент жұмысы сияқты артефактілер бейресми әңгімелер мен Lesson Study кездесулерінде сипатталған өзгерістерді дәлелдеді. Бұл өзгерістер сабақты бақылау кезінде де байқалды. Өзгертілген тәжірибелердің кейбірін мен Lesson Study талқылаулары кезінде әдейі енгіздім (кері жоспарлау, рубрикалар, үлгілік мақалалар, анкерлік диаграммалар және тәлімгер мәтіндерін пайдалану) және т.б. Lesson Study процесінің стихиялық нәтижелері болды (құрдастарымен талқылау, тиісті тірек орнату, кеңес беру). Осы тұжырымдардың әрқайсысына қатысты дәлелдер төменде талқыланады.

Әдейі өзгертулер. Бұл зерттеуде мұғалімдер әдейі енгізген, содан кейін қабылдаған өзгерістерге блоктарды жобалауда артқа қарай жоспарлауды пайдалану және рубрикалар мен оқушылар үлгілерін, якорь диаграммаларын пайдалану кірді және тәлімгер мәтіндері. Зерттеудің басында айқын болмаса да, бұл тәжірибелер мұғалімдердің нұсқауының үздіксіз бөлігі болды.

Трансформациялық ынтымақтастық. Мұғалімнің тиімділігі мен ынтымақтастығына әсерлері осы жерде бірге қарастырылады, өйткені бұл мұғалімдер өзгерістерді бастан кешірген кезде олар бір-бірімен байланысты болып көрінді. Феноменологиялық талдау бұл мұғалімдердің Lesson Study тәжірибесін жеке тұлғалар мен олардың контексттері бір-бірін құрайтын және бір-бірін құрайтын транзакция ретінде қарастырды. Талдау ұсынылады Lesson Study тиімділігі мен ынтымақтастыққа әсері осы «Көңілді мектептегі» жоғары қысым жағдайына байланысты күшейген болуы мүмкін. Бастапқыда мұғалімдер өздерінің бар білімдерін қалай пайдалану керектігіне сенімсіз болып көрінді, бұл сипаттама есеп беру саясатының қысымымен байланысты. Олар жергілікті білімді бағалаудан гөрі сырттан тексеруді іздеді. Мұғалімдердің өзгертін көзқарастарын талдау бұл мұғалімдер Lesson Study барысында өткендей көрінетін трансформация кезеңдерін көрсетті.

Кері жоспарлау. Lesson Study барысында әзірленген үш жазба бірлігі бастапқыда мұғалімдер оқушыларының қол жеткізгісі келетін жазу мақсаттарын және сол мақсаттардың қалай бағаланатынын ескере отырып, артқа жоспарланды. Бөлімдерді бірге жоспарлауды бастаған кезде, мұғалімдер бұрын сабақтың реттілігін жасау арқылы бөлімдерді жоспарлағанын хабарлады. Олардың алдыңғы екі жазба бөлімшелерін шолу бұл бірліктердің мақсаттары көрсетілмеген материалдар мен іс-шаралар жинағы екенін растады және бағалауды бөлімнің қорытынды әрекеті ретінде ғана атады. Lesson Study сабақтарында мұғалімдер жеке сабақтарды жоспарлағанда, оларды сабақтың фокусын таңдау үшін пайдалана отырып, сынып деңгейіндегі жазу стандарттарына сілтеме жасады. Кейде SmartBoard-да стандарттарды көрсетеді; басқа уақытта мұғалімдердің бірі стандарттары бар үш сақиналы байланыстырғышты суырып алатын. Ресми Lesson Study аяқталғаннан кейін оқытуды жобалау процесі. Бірліктерді алдымен мақсаттарды тұжырымдау және сол мақсаттардың қалай бағаланатыны арқылы жоспарлау тәжірибедегі өзгеріс болды.

Өзара талқылау. Мұғалімдер талқылауы мен әдейі атап көрсеткен тәжірибе болмаса да, мұғалімдер екі сабақты бақылаудан кейін біз өзіміздің қабылдауларымызды қарастырған кезде оны «ұстап қалғысы келетін» нәрсе ретінде атап өтті. Кейіннен олар өздерінің сабақ жоспарларына оқушылардың өзара қайталау туралы әңгімелесу уақытын енгізді және оқушылар бір-бірінің оқуына қолдау көрсетудің тиімді жолдарын талқылады. Мұғалімдердің арасындағы талқылау бұрын осы мұғалімдердің сабақтарының бір бөлігі болғанымен, Lesson Study процесі олардың құрдастық талқылауының тиімді тәжірибесі туралы хабардарлығын арттырды және олардың осы стратегияны мақсатты түрде пайдалануын арттырды.

Нәтиже. Жалпы, оқушылар мұғаліммен таныс болды және бұл оларға мұғаліммен өздерін сабақ барысында жайлы сезінді. Бір жағынан, бұл таныстықтың жақсы жағы бар оқушыларды оқуға ынталандыру үшін күшті. Екінші жағынан, бұл дұрыс болмады, өйткені нақты Lesson Study мұғалімнің сабақ жоспарын қаншалықты орындайтынын көру үшін топ көрсеткен үлгілі мұғалімді пайдаланады.

Оқушылардың жауабына келетін болсақ, әсіресе мұғалім «бүгінгі» сабақтың нұсқаулығын сипаттап жатқанда, біз оқушылардың бұл туралы хабардар екенін байқадық.

Қалай болғанда да, сыныптағы оқыту дәстүрлі оқытудан гөрі ойынға бағытталған болатын бағытталған, сондықтан сыныпты басқару да қарастырылатын басымдықтардың бірі болуы керек. Мысалы, оқушылардың үстелдері мен орындықтары бос орынға толы екенін байқағанымыздай, ойын басталған кездегілерді бірінші кезекте қойып, аяқталғаннан кейін оларды қайта орналастыру керек.

Сыныпта ойындарды қолданатын мұғалім, біздің байқауымыз бойынша, сыныптағы оқу процесінде көңілді және босаңсу атмосферасын қамтамасыз ете алады. Дегенмен, кем дегенде екі ойды ескеру қажет. Біріншіден, ойын оқудың мақсаты емес. Мұғалім ойынды негізгі материал ретінде пайдаланса, оқыту мен оқудың мақсаты бұлыңғыр болады. Оқушылар оқу мақсатын таба алмайды. Бұл орын алған кезде сабақтың мақсаты түсініксіз болуы мүмкін. Екіншіден, оқушылардың қатысуы әділ болуы керек. Кейбір ойындарға ойыншылардың аз саны ғана қажет. Әдетте Қазақстанда сыныпта 30-40 оқушы болған кезде бұл қиын болуы мүмкін. Көптеген мектептерде одан да көп оқушылар бар. Осы екі мәселені қарастырғанда, ойын арқылы жеңілдетілген биология оқыту мен үйрену жемісті болуы мүмкін.

Lesson Study мектеп жобасы ретінде оқу және оқыту үдерісіне тікелей жұмыс істейтін көптеген адамдарды (мұғалімдер, мектеп директоры, оқушылар) және оған тікелей қатысы жоқ адамдарды (ата-аналар, сарапшылар) қамтиды. Жоспарлау бақыланатын оқыту және оқу үдерісі бойынша нұсқаулықты қамтамасыз етеді. Көптеген үлестер мен пікірлер бақыланатын сабаққа сәйкес келетін сабақ жоспарын жасауға қолдау көрсететініне көз жеткізу үшін топтарда болуы керек. Келесі кезеңде (орындау/бақылау) үлгілі мұғалім жоспарды жасайды, сыныпқа сабақ береді, ал басқа топ мүшелері жоспардың қолданылуын бақылайды. Бұл өте маңызды, өйткені бұл студенттің оқу әрекетіндегі әрбір құбылысты тікелей және терең көруге тамаша уақыт.

Қорытынды. Бұл зерттеу жоғары жауапкершілік дәуірінде мұғалімдерді оқытуды жақсартудың бастамашылары ретінде күшейтетін факторларды қарастырады. Мұғалімдерге проблемаларды шешуге көмектесетін құрылымдар ұсынылса, «білімді бірлесіп жинау», «мектеп жүйесінің жергілікті ерекшеліктеріне» жауап беретін тәсілдер жасайды. Шешімдерді жоғарыдан басқару керек деген түсініктен бас тарту және оның орнына жергілікті шешімдерді жасауға назар аудару кәсіби оқуға және оқытуды жақсартуға ықпал ететін «қысымды босатуды» тудырады.

Педагогтар мен білім беру саласының зерттеушілері қазіргі білім беру жағдайының жоғары деңгейінде оқытуды жақсартуға қалай қолдау көрсету керектігін түсінуге мүдделі. Бұл зерттеу мұндай өзгерістерді қолдау үшін қандай құрылымдарды қолдануға болатынын ғана емес, сонымен қатар қажеттіліктері жоғары мектептерде сенімділік пен тиімділікті арттыру үшін қарастырылуы мүмкін факторларға жарық түсіреді.

Жаңа перспектива ретінде Lesson Study тек математика мен жаратылыстану пәндерін оқыту мен оқуда ғана емес, басқа пәндерде де маңызды бола бастайды. Ең бастысы, Lesson Study нәтижесі максималды болуы және сабақ барысында не болып жатқанын анықтауға үлес қосуы және жақсы сақтай отырып, күтіп тұрған мәселелердің шешімін ұсына алуы үшін оны дұрыс орындау. бақылаушылар жазып алған мәндер. Lesson Study, мектепте немесе мұғалімдер кәсіподақ базасында қолдану арқылы мұғалімдер мен оқушылар пәнді оқыту мен оқуды жақсарту үшін Lesson Study-тің пайдасын ала алады.

Дегенмен, бұл өте шағын жағдайлық зерттеу Қазақстандағы биология мұғалімдерінің мұғалімдердің сабақтарды әзірлеу және өткізудегі қабілетін дамыту үшін Lesson Study пайдалануды толық білмеуі мүмкін екенін көрсетеді. Әрі қарай оқуды Lesson Study оқытуға бағыттауға болады және «шынайы» Lesson Study енгізу Қазақстанда биологияны оқытуға қандай пайда әкелетінін көруге болады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Ешенқұлова Е., Успабаева А., Әбдіғапбарова У., Рысбаева А., Рысбаева Г., Гауһар Д. (2022). Мектеп-жоғары оқу орны жүйесінде болашақ мұғалімдердің рухани және шығармашылық әлеуетін дамыту. Кипрлік білім беру ғылымдарының журналы, 17(4), 1347–1358. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i4.7158>
2. Рысбаева Г., Бердалиева А., Құралбаева А., Байсейітова Н., Успабаева А., (2022). Оқушылардың мобильді оқуға қатынасы. International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP), 12(2), 129–140 беттер. <https://doi.org/10.3991/ijep.v12i2.29325>

3. Уайдоллақызы Е., Рысбаева Г., Байтұрсынова А., Жетпісбаева Г., Әлімбаев М., & Тілеуова С., (2022). Бастауыш сынып оқушыларының ой-өрісін медиатеchnологиялар арқылы дамыту. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(2), 479–490. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i2.6849>
4. Сартаяева Х., Елекенқызы М., Рысбаева Г., Тасболат Б., Әбілдаева Р., & Шынар Б. (2022 ж.). Жаңартылған білім беру контекстінде мұғалімдерді бағалау қызметін дамыту. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(3), 812–827. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i3.6951>
5. Slattery, P. (2006). *Постмодерндік дәуірдегі оқу бағдарламаларын әзірлеу (2-ші басылым)*. Нью-Йорк: Routledge.
6. Холлингсворт, Хилари және Оливер, Делвин. (2005). Lesson study: іс жүзінде өзгертін кәсіби оқыту моделі. MAV жыл сайынғы конференциясы 2005 ж
7. Chassels, Caroline & Melville, Wayne. (2009). Мұғалімдерді оқытудың бастапқы бағдарламасындағы бірлескен, рефлексиялық және қайталанатын жапон тілі сабағы: артықшылықтары мен қиындықтары. Канадалық білім журналы 32 (4): 734-763
8. Судраджат, А. (2008). Lesson Study untuk Meningkatkan Proses және Hasil Pembelajaran. <http://akhmadsudrajat.wordpress.com/2008/02/22/lesson-studyuntuk-meningkatkan-proses-dan-hasil-pembelajaran/> сайтынан алынды.
9. Табака, Х. (2007). Lesson Study мектептегі оқыту ретінде. Математикадағы жапон тілі сабағында: оның ықпалы, әртүрлілігі және білім беруді жақсарту әлеуеті (150–153 беттер). Сингапур: World Scientific Publishing.
10. Сантьяса, I. W. (2009). Implementasi Lesson Study dalam Pembelajaran. Seminar Implementasi Lesson Study семинарында ұсынылған мақалада Пембелажаран баги Гуру-Гуру ТК, Sekolah Dasar, Sekolah Menengah Pertama di Kecamatan Nusa Penida, Nusa Penida, Индонезия. Индонезия: Universitas Pendidikan Ganesha: 24 қаңтар.

References:

1. Yeshenkulova E., Uspabayeva A., Abdigapbarova U., Rysbayeva A., Rysbayeva G., & Gaukhar D. (2022). Development of the spiritual and creative potential of future teachers in the school-university system. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(4), 1347–1358. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i4.7158>
2. Rysbayeva G., Berdaliyeva A., Kuralbayeva A., Baiseitova N., Uspabayeva A., (2022). Students' Attitudes Towards Mobile Learning. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*, 12(2), pp. 129–140. <https://doi.org/10.3991/ijep.v12i2.29325>
3. Uaidullaqyzy E., Rysbayeva G., Baitursynova A., Zhetpisbayeva G., Alimbayev M., & Tileuova S., (2022). Developing the imagination of primary school students through media technologies. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(2), 479–490. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i2.6849>
4. Sartayeva Kh., Elekenovna M., Rysbayeva G., Tasbolat B., Abildaeva R., & Shynar B. (2022). The development of teacher evaluation activities in updated educational contexts. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 17(3), 812–827. <https://doi.org/10.18844/cjes.v17i3.6951>
5. Slattery, P. (2006). *Curriculum Development in the Postmodern Era (2nd ed.)*. New York: Routledge.
6. Hollingsworth, Hilary and Oliver, Delwyn. (2005). Lesson study: A professional learning model that actually makes a difference . MAV Annual Conference 2005
7. Chassels, Caroline & Melville, Wayne. (2009). Collaborative, Reflective, and Iterative Japanese Lesson Study in an Initial Teacher Education Program: Benefits and Challenges. *Canadian Journal of Education* 32 (4): 734-763
8. Sudrajat, A. (2008). Lesson Study untuk Meningkatkan Proses dan Hasil Pembelajaran. Retrieved from <http://akhmadsudrajat.wordpress.com/2008/02/22/lesson-studyuntuk-meningkatkan-proses-dan-hasil-pembelajaran/>
9. Tabaka, H. (2007). Lesson Study as In-School Training. In *Japanese Lesson Study in Mathematics: Its Impact, Diversity and Potential for Educational Improvement* (pp. 150– 153). Singapore: World Scientific Publishing.
10. Santyasa, I. W. (2009). Implementasi Lesson Study dalam Pembelajaran. In Paper presented at Seminar Implementasi Lesson Study dalam Pembelajaran bagi Guru-Guru TK, Sekolah Dasar, dan Sekolah Menengah Pertama di Kecamatan Nusa Penida, Nusa Penida, Indonesia. Indonesia: Universitas Pendidikan Ganesha: January 24th.

«ОКМПУ ХАБАРШЫСЫ - ВЕСТНИК ЮКГПУ», № 3 (33), 2022 ж.
ABDURASSULOVA U. A. - master's degree student of the South Kazakhstan State Pedagogical university, Shymkent / Kazakhstan.

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-6441-6668> e-mail: abdurasulova.u@mail.ru

МАМЫКОВА R. U. – PhD, Acting Associate Professor, South Kazakhstan State Pedagogical University, Shymkent, Kazakhstan

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-0085-6744> e-mail: roza.mamykova@mail.ru

ZHAPPARBERGENOVA E. B. - PhD, Acting Associate Professor Department of biology, South Kazakhstan State Pedagogical University, Kazakhstan,

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-0252-3767?lang=ru> e-mail: elmirzhaffar@mail.ru

Abstract. Lesson Study is an experiential learning experience that has a direct impact on developing local knowledge and improving teaching. In the Lesson Study model, teachers of the same class or course meet regularly to co-create and plan lessons aimed at finding effective teaching methods.

As interest in the world of education has grown, Lesson Study has attracted teachers, experts and professionals from the region to use it to improve lessons - and this is also happening in Kazakhstan. It was first used in teaching mathematics in Japan and is now being used in other areas, including biology. The adaptation of the Lesson Study is interesting because Japan and Kazakhstan have different cultures. While much has been reported on how the Lesson Study is commonly used in Japan and the United States, there is little research on how it is used in Kazakhstan. Since this is a case study, it only focuses on the school. Interview and observation were the tools used in this study. The interviews were used to obtain information on how the Lesson Study is typically conducted, and observation was also used to observe the actual implementation of the Lesson Study with the researcher. In this article, much attention is paid to the events that occurred during the implementation of the Lesson Study program and the educational process.

Key words: Lesson Study, education, lesson, school, teacher's actions.

Внедрение и эффективность программы lesson study в обучении биологии

АБДУРАСУЛОВА У. А. - магистрант Южно-Казахстанского Государственного Педагогического Университета, Шымкент, Казахстан,

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-6441-6668> e-mail: abdurasulova.u@mail.ru

МАМЫКОВА Р. У. - научный руководитель, к.б.н., и.о. доцента. Южно-Казахстанский Государственный Педагогический Университет, Шымкент, Казахстан,

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-0085-6744> e-mail: roza.mamykova@mail.ru

ЖАППАРБЕРГЕНОВА Э. Б. - к.б.н., и.о. доцента. Южно-Казахстанский государственный педагогический университет, Шымкент, Казахстан,

ORCID - <https://orcid.org/0000-0002-0252-3767> e-mail: elmirzhaffar@mail.ru

Аннотация. Lesson Study — это профессиональное обучение, основанное на опыте, которое оказывает непосредственное влияние на развитие знаний в региональных школах и улучшение преподавания. В модели Lesson Study учителя одного класса или курса регулярно встречаются для совместного создания и планирования уроков, направленных на поиск эффективных методов обучения.

По мере роста интереса к миру образования Lesson Study привлекла учителей, экспертов и специалистов из регионов к использованию его для улучшения качества уроков - и это также происходит в Казахстане. Впервые он был использован при обучении математики в Японии, а теперь используется и в других областях, в том числе и в биологии. Адаптация Lesson Study интересна тем, что Япония и Казахстан имеют разные культуры. В тоже время несмотря на то, что много сведений об использовании Lesson Study в Японии и Соединенных Штатах, у нас в Казахстане таких сведений мало. Поскольку это тематическое исследование, оно сосредоточено только в школе. Интервью и наблюдение были инструментами, использованными в этом исследовании. Интервью использовались для получения информации о том, как обычно проводится Lesson Study, а наблюдение также использовалось для наблюдения за фактической реализацией Lesson Study с участием исследователя. В данной статье большое внимание уделяется событиям, произошедшим в ходе реализации программы Lesson Study и учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: Lesson Study, образование, урок, школа, действия учителя.